

Kauza Štefánik

Emil Karol Kautský

Autorov dodatok k dotlači knihy z augusta 2007

Článok bol uverejnený v dvojtyždenníku Kultúra, ročník XI, č.5, s. 4, s. 11

Kniha „Kauza Štefánik?“ prišla na trh v januári 2005 a hneď vyvolala dve extrémne reakcie. Jedni ju vítali, lebo zo spoľahlivo identifikovaných prameňov dokumentovala to, čo sa dozvedeli z prvej ruky od svojich predkov a dala celú vec do širších historických a politických súvislostí (knihy bola behom niekoľkých mesiacov vypredaná rovnako ako dotlač). Druhí sa snažili šíreniu knihy zabrániť, bagatelizovali ju bez vecných argumentov a kde mohli, potlačovali uverejnenie recenzií. Aj negatívna recenzia bola pre nich nežiadúcou popularizáciou. Isté skupiny kníhkupectiev na Slovensku nesmeli knihu predávať. Niektoré kruhy boli proti knihe, pretože spochybňuje čiastočne pravdivosť legendy o osloboditeľovi tatíčkovi Masarykovi a jeho nástupcovi Benešovi a vrhá ostrejšie svetlo na ich cieľavedomé politické, hospodárske a kultúrne zameranie na postupné pohltenie Slovenska.

V jednom štáte nemôžu existovať vedľa seba dve protirečiaci si legendy a po rozdelení štátu, v ČR žije stará legenda a na Slovensku ju udržiavajú pohrobkovia ČSR alebo nepravníci vzniku Slovenskej republiky. Kniha nebola vítaná, lebo vyvracia oficiálnu verziu Štefánikovej havárie, ba čo viac, obsahuje dokumenty naznačujúce, že išlo o pripravené odstránenie politického odporcu. Odhaľuje aj mnohé nelichotivé zákutia politickej moci v Masarykovej republike.

Niektorí historici sa snažili knihu ignorovať a odmietajú odbornú diskusiu o knihe a o dokumentoch ktoré obsahuje. Sami sa však dosiaľ nepokúsili vysvetliť spoľahlivo dokumentované skutočnosti, ku ktorým mohli mať prístup a ktoré sú v rozpore s oficiálnym nepravdivým tvrdením o smrti Štefánika. Nezaujímajú ich, kam sa stratili protokoly o výpovediach asi 70 očitých svedkov havárie, z ktorých niektorých zatvárali, prípadne sa im vyhrážali, ak budú hovoriť. Nezaujímajú ich, že sa nevyšetrovali a nezatvárali ti, čo strieľali, ale vyšetrovali a zatvárali sa ti, čo videli streľbu, teda presne naopak, ako sa to pri vyšetrovaní robieva, neskúmajú, prečo sa nenašli žiadne spisy o vyšetrovaní havárie (s. 14, 65), nepátrajú, kam a prečo sa stratil pitevný protokol napísaný Dr. Kabelíkom, v ktorom uviedol medzi iným, že Štefánikovo srdce bolo odtrhnuté (s. 116), hoci existuje niekoľko protokolárnych výpovedí svedkov, že ranenému generálovi ležiacemu na zemi tepna pracovala ešte silne (s. 65).

Prečo sa v odbornej českej a slovenskej historickej literatúre nikdy neobjavili odborné diskusie o možnej a dobre zdôvodnenej verzii úmyselného zostrelenia Štefánikovho lietadla? Prečo sa ignorujú dokumenty a vymýšľajú nové neopodstatnené verzie?

Po autogramiáde mojej knihy v Bratislave v máji 2005 prišiel za mnou starší pán a upozornil ma na chybu v mene

Po autogramiáde mojej knihy v Bratislave v máji 2005 prišiel za mnou starší pán a upozornil ma na chybu v mene poručíka mimo služby, ktoré má byť Vilém Kopečný, nie Konečný (s. 46). Predstavil sa ako jeho syn Ivan. List Viléma Kopečného som v knihe spomenul, lebo popisoval

protiletadlový guľomet, a súčasne to bol príklad svedka, ktorý dobrovoľne, z vlasteneckého dôvodu upozornil na skutočnosť, že dostal príkaz nestrieľať v ten deň na žiadne lietadlo. Išlo mu o to, aby pravda o úmyselnom zostrelení nezhoršila vzťah Slovákov k Čechom, čo by využili Maďari.

Obdobne uvažovali nielen vlasteneckí Česi, ale aj niektorí Slováci. Americký Slovák, ktorý bol svedkom streľby a bol tiež na pohrebe, napísal Albertovi Mamateyovi okrem iného, že „*teraz musíme čušať a v tichosti to zadržať, bo z toho povstalo by nepriateľstvo medzi slovenským národom proti bratom Čechom a potom by sa slovenský národ žiadal odlúčiť od Čechov a pripojil by sa k otrockému Maďarsku.*”

Ivan Kopečný mi porozprával, ako jeho otca po maturite roku 1917 na učiteľskom ústave v Brne a po polročnom vojenskom výcviku poslali na taliansky front. Tam sa mu podarilo prejsť na druhú stranu a vstúpiť do légie, kde absolvovaním jazykového kurzu získal hodnosť poručíka. Jazykový kurz bol dôležitou súčasťou výcviku kvôli schopnosti dorozumieť sa s talianskymi dôstojníkmi. Delostrelecká čata, ktorej velil, zaujala palebné postavenie na bratislavskej Kalvárii v januári 1919 a strážila odtiaľ mesto až do začiatku júna. Po demobilizácii zostal dobrovoľne učiť na Slovensku a natrvalo sa tu usadil. Ivan Kopečný na základe svedectva svojho otca ako aj štúdia príslušnej historickej literatúry uverejnil vo viacerých slovenských periodikách články, aby podhalil zahraničnopolitické pozadie atentátu na MRŠ.

Po skončení prvej svetovej vojny bola prítomnosť talianskej vojenskej misie v Česko-Slovensku tŕňom v oku francúzskej vláde, najmä keď vrchným veliteľom častí česko-slovenskej armády bol taliansky generál. Podnikali sa kroky, podnecované aj E. Benešom, na jej odchod a návrat domov. Štefánik sa staval proti tomu z obavy o obranyschopnosť mladého štátu. Výmena talianskych dôstojníkov za francúzskych by zasiahla do štruktúry armády oslobodzujúcej Slovensko. Nastali by komunikačné ťažkosti a celkové oslabenie brannej sily práve v kritickom období formovania hraníc Česko-Slovenska. Napokon Štefánik predsa len čiastočne ustúpil a dohodou Foch-Diaz z 24. apríla 1919 obmedzil pôsobenie talianskej vojenskej misie iba na východ od rieky Moravy. Napriek tomu Pellé a Klofáč rozdelili Slovensko na dva obvody, pričom východný obvod v Košiciach podliehal francúzskemu generálovi Edmondovi Ch. Hennocquaeovi, ktorý posielal potom do Bratislavy francúzskych styčných dôstojníkov. Prichádzali tam aj ďalší francúzski dôstojníci a špecialisti, vrátane generála Mittelhausera, veliteľa tzv. Západnej armádnej skupiny. (Všimnite si fotografiu na s. 22).

Vo Vajnorochoch na letisku už boli v máji 1919 rozostavané hangáre pre ich lietadlá, čo bola ďalšia zámienka, pre prítomnosť rôznych francúzskych špecialistov v čase príletu Štefánikovho lietadla. To všetko zapadalo do systematických príprav na vytesnenie Talianov, aké naznačil Beneš Masarykovi v liste z 5. apríla 1919 (s. 37). Najväčšou prekážkou pre vytesnenie Talianov bol živý Štefánik. Keď po Štefánikovej smrti dňa 1. júna 1919 odišli talianski dôstojníci a velenie čs. armády, zloženej prevážne z legionárov vycvičených a vyzbrojených v Taliansku, prevzali Francúzi, ukázalo sa, že Štefánikove obavy boli v plnej miere opodstatnené.

Výmena velenia sa udiala počas dôležitej fáze bojov, započatých 27. 4. 1919, kedy na základe operačného rozkazu ministra Klofáča, započal postup Piccioneho armády na obsadenie novej, tzv. Clemenceauovej línie, ktorá mala byť základom na vytýčenie štátnej hranice medzi Slovenskom a Maďarskom. Táto línia rozširovala územie Slovenska až po hrebene Matry a Bukových vrchov. Do 4. mája obsadila Piccioneho armáda maďarskú tokajskú oblasť, Miškovec (2.5.1919) a obkľučovala húževnato bránenú šalgotariánsku hnedouhoľnú panvu.

Za tejto situácie sa ponáhlal Štefánik do vlasti. Aj po Štefánikovej smrti boje legionárov pokračovali pri obsadzovaní územia, ktoré podľa francúzskeho predsedu vlády Clemenceaua malo patriť Slovensku. Výmena velenia vojska v tejto fáze spôsobila komunikačné ťažkosti a zmätok. Maďarská rozviedka zavčas zistila prípravu odsunu Talianov a Béla Kún načasoval podľa toho mohutnú ofenzívu, počas ktorej maďarské červené gardy prelomili front na celej čiare, v krátkom čase obsadili východné Slovensko a 16. júna zriadili v Prešove bábkovú Slovenskú republiku rád. Výmena vrchného velenia neprihliadajúca na stav na fronte a slúžiaca zámerom Beneša a niektorých Francúzov bola nezodpovedná, vyžiadala si životy a zdravie mnohých vojakov a civilného obyvateľstva a vážne ohrozila územnú celistvosť Česko-Slovenska, čo by sa dalo označiť za vlastizradu. V ďalšom si ukážeme, kto a ako hľadal vinníka nielen pre túto vlastizradu, ale aj pre "zostrelenie Štefánikovho lietadla pri Bratislave omylom", ako zneli prvé oficiálne správy o tragédii, ktoré sa objavili vo Francúzsku.

V Bratislave medzi legionármi sa tvrdilo, že vojaci boli uvedení do osudného omylu rozkazom, podľa ktorého sa v čase Štefánikovho priletu očakávalo maďarské výzvedné lietadlo, a to bolo treba bezpodmienečne zostreliť (mesačník Svedectvo z mája 2002 a "Černá kniha minulosti" od Z. Ludvika seniora, Frankfurt nad Mohanom 2001). Taký rozkaz sa samozrejme v žiadnom archíve nenašiel, žiaden dôstojník by taký rozkaz nedal na papier, šírili by sa iba ústne. "Mylné zostrelenie" sa muselo akosi dodatočne zdôvodniť. Najvyšším miestam sa také naivné a vojensky nekompetentné vysvetlenie nepáčilo a navyiac muselo čeliť faktu, že generál Piccione vydal rozkaz „4.mája nestrieľať na žiadne lietadlá!" Prijatie takého rozkazu dosvedčil aj Vilém Kopečný. Muselo by sa nájsť vysvetlenie, prečo protilietadlové pozície, ktoré ostali pod talianskym velením, dostali príkaz nestrieľať v ten deň na žiadne lietadlo a pozície na letisku a v okolí, ktoré boli pod francúzskym velením ten rozkaz nedostali. Preto sa vrchnosť rozhodla popierať strelbu, a za haváriu viniť silný vietor.

Tým sa problém nevyriešil, legionári, ktorí holi vtedy v Bratislave, mnoho videli a medzi sebou živo komunikovali o tej udalosti. Roku 1919 zostrelenie lietadla pred nimi nikto netajil, ale nepravdivo sa hovorilo a písalo, že bolo zostrelené omylom.

Vilém Kopečný povedal synovi aj o tom, že po odchode talianskych dôstojníkov a po prevzatí velenia francúzskymi dôstojníkmi, presviedčali noví velitelia vojakov, že Štefánika netreba ľutovať, lebo chcel zriadiť na Slovensku s pomocou talianskych generálov vojenskú diktatúru a preto boli nahradení francúzskymi veliteľmi. Táto falošná argumentácia sa im hodila nielen ako dôvod k zostreleniu, ale aj ako dôvod k výmene talianskeho velenia za francúzske. Dve muchy jednou ranou! Lenže obidve muchy žili tajne naďalej, a tak sa vymýšľali proti nim nové lži. Ako zvaliť aj vinu za katastrofálne následky výmeny velenia na mŕtveho Štefánika?

Neviem, kto si vybral na túto úlohu nehistorika generála Šnejdárka. Ten napísal v zborníku, ktorý vyšiel r. 1936 pod názvom "Vpád maďarských boľševikov na Slovensko v r. 1919", že "... Dne 24.května (1919) bylo uzavřeno mezi vládou pražskou a římskou jednání, jež vedl generál Štefánik, ministr války republiky Československé. Tímto ujednáním byl sjednán okamžitý (podtrhol E.K.) návrat generála Piccionna, jehož posláni bylo skončeno a důstojnícký sbor italský byl nahrazen důstojníky francouzskými. .. Že by si generál Šnejdárek nepamätal, že 24. mája bol Štefánik už mŕtvy? Odpusťme mu túto maličkosť a zamerajme sa na jeho text, ktorý sa zrejme opiera o Štefánikovu dohodu Foch-Diaz z apríla 1919 (uvedenú na s. 34 tejto knihy), v ktorej nie je nič o okamžitom návrate generála Piccioneho. V poslednom odstavci dohody je iba zmienka, že úloha vojenskej misie je dnes skoro dokončená a "*talianska vláda teda predpokladá čo najskoršie*

odvolanie misie." Talianska misia bola odvolaná až 24. mája 1919, čiže nie okamžite, ale až po Štefánikovej smrti, keď úloha misie rozhodne nebola skoro dokončená, a neodvolala ju talianska vláda.

Pretože vinník stále ešte nebol odhalený, na pomoc prišiel falšovateľ slovenských dejín Dušan Kováč ďalšou lžou, keď vo svojej knihe *Kronika Slovenska* napísal, že Štefánik sa v stane talianskej armády v Padove pred svojím odletom 4. mája dohodol o odvolaní talianskej vojenskej misie. Minister Kľofáč vydal asi týždeň po Štefánikovej smrti nasledujúci rozkaz: "Podľa dohody medzi vládou talianskou a generálom Štefánikom, ministrom vojny, prevezme dňom 14. mája vrchné velenie všetkých síl ČSR operujúcich na východ od moravských hraníc generál Piccione." Tým potvrdil, že Štefánik v Taliansku dohodol pravý opak toho, čo píše Dušan Kováč vo svojej knihe. Prečo sa historici nepozrú na dokumenty o odvolávaní talianskej vojenskej misie? Chcú stále ešte kryť vlastizradné konanie pána Beneša? **Načo máme okrem pražských historických ústavov na Slovensku dva historické ústavy, HÚ SAV a Vojenský historický ústav, keď si historici neplnia svoje povinnosti? Namiesto odstraňovania prekrútených a bielych miest v slovenských dejinách a ignorujúc fakty reprodukujú históriu, napísanú pre nás tak, ako sa to hodilo naším poručníkom.**

Dnešní českí a niektorí slovenskí historici húževnato bránia v publikáciách oficiálnu verziu havárie. Slovenský Literárny klub v ČR v spolupráci so spoločnosťou generála MRŠ vydal r. 2006 s podporou Ministerstva kultúry ČR a Artfórom 21 *Zborník k 125. výročiu narodenia MRŠ*. Najviac textových stránok zborníka zaplnil Dušan Kováč. Zborník obsahuje aj kapitolu z pripravovanej knihy majora Šebu "Čs. vojsko v Itálii". Zastavme sa pri nej. Z čoho a kým je pripravovaná, keď Šeba zomrel r. 1953? Zrejme hojne využíva text napísaný Šebom na žiadosť prezidenta Masaryka. Diplomata Šeba vedel, aký druh informácii prezident od neho očakáva a jeho 41 stránkový text obsahuje mnoho poznámok, ktoré sa dajú proti Štefánikovi zneužiť. Neuprel však jeho veľkosť, vychválil jeho styky a úspechy a celkove ho opísal ako veľkú osobnosť. Šebov text sa hojne využíval proti Štefánikovi a využíval ho aj prezident, ktorý príležitostne používal cudzie texty pre svoje politické ciele. Písal aj sám do novín pod pseudonymom a stávalo sa, že nadiktoval články, ktoré vyšli potom pod menom iného politika alebo novinára.

(Napríklad tak zahájil útok proti generálovi Gajdovi, keď si v máji 1926 pozval do Lán vybranú spoločnosť, po večeri vyšli do parku a prezident im čítal niečo, čo znelo ako koncept jeho úvodníka, hovoriaceho o kríze demokracie a parlamentarizmu a že istá časť buržoázie chce nahradiť hradnú politiku diktatúrou a preto sa vraj hľadá vhodný generál. Prítomní hľadeli na jeho výstup nechápavo, tak im prezident naznačil, že sa jedná o Gajdu, ktorý sa spriahol so Stříbrným a s Kramářom stojacim v pozadí. O pár dní, 13. mája 1926, uverejnila *Nová svoboda* článok sociálneho demokrata R. Bechyně pod názvom *Hľadá sa generál* s rovnakým obsahom, aký čítal prezident v Lánoch. Masaryk sa zrejme nechcel priznať k autorstvu a "poveril" Bechyněho, aby to uverejnil pod svojim menom. O tejto historike sa zmieňuje Jaroslav Pecháček (56) a A. Klimek (31).

O obdobnom prípade nám podal svedectvo Ivan Herben, syn českého publicistu a redaktora Jana Herbena (1857- 1936), známeho zbožňovateľa T. G. Masaryka a autora knihy "Život a dílo prezidenta osvoboditele". Ivan Herben, bývalý vedúci činiteľ Československej národnej strany a šéfredaktor *Svobodného slova*, žijúci od roku 1948 v New Yorku, napísal 13. mája 1961 Dr. Jozefovi Lettrichovi, bývalému predsedovi Slovenskej národnej rady (1946-1948), repliku na jeho článok NEDOCENENÝ ŠTEFÁNIK (uverejnený r. 1959 pri príležitosti 40. výročia tragického úmrtia gen. Milana Rastislava Štefánika v exilovom časopise ČAS, vychádzajúcom vo

Washington). Ivan Herben popísal, ako počúval doma v Hotišove so zatajeným dychom, keď Masaryk vyprával jeho otcovi a iným prítomným (Machar, Šámal, Kvapil, Veselý a Fr. Drtina) o Štefánikovi a že o tom čo im vyprával existuje dokument - Peroutkov článok v časopise Prítomnost, diktovaný Masarykom. (Ide o článok, ktorý potom Peroutka zahrnul do svojej knihy "Budování státu" ako kapitolu "Štefánikova smrt"). Masaryk zrejme požiadal Peroutku, aby napísal niečo o smrti Štefánika, ale pretože neexistovali informácie, Masaryk mu ich nadiktoval. Peroutka to ošperkoval svojím štýlom do tejto konečnej úpravy: "*V neděli 4. května 1919 před polednem chystala se Bratislava slavnostně uvítat Milana Rastislava Štefánka, ... Deputace a zástupci vlády čekali, aby jej pozdravili v tom okamžiku, kdy po letech zase vystoupí na půdu vlasti... velký italský dvojplášník začal kroužit nad blízkým letišťem. Bylo větrné počasí. Snad sražen větrem, snad z jiné, nikdy nevysvětlené příčiny aeroplán prudce zakolísal, začal kolmo padat k zemi... Tragedie, jak se tušilo, byla dokonána... V určitém ohledu zůstalo Slovensko zemí Jánošíků... A musíme přemýšlet, jakou roli by byl hrál v demokratické republice tento zarytý individualista s aristokratickými zálibami, kdyby ho nebyl osud skolil na samém počátku... A jaké by z toho vznikly zmatky?"* (Článek v Prítomnosti vyvolal na Slovensku veľké pobúrenie proti Peroutkovi, hoci skutočným pôvodcom článku bol pán prezident Masaryk).

Uplynulo už mnoho rokov, priami svedkovia udalosti poumierali a historici udrzujú svoje postoje aj odmietaním svedectiev z druhej, tobôž z tretej ruky. Francúzskych vojenských archívov sa neobávajú, lebo v prípadoch úmrtia sa nesmú sprístupniť skôr než po 100 rokoch. Objasneniu prípadu nestojí v ceste ani tak nedostatok dôkazov, ako udrzovanie legendy o tatičkovi Masarykovi - osloboditeľovi. O generálovi Štefánikovi smela vznikáť a existovať iba taká legenda, ktorá nebola s tou legendou v rozpore. Ľudia majú radi legendy a dokážu privrieť oko, keď ich obľúbená legenda je v rozpore s inou legendou. Na jednom politickom priestore sa však legendy musia prispôbiť. V akej situácii je ešte aj dnes Slovenská republika, keď to na jej území ešte neplatí? Dačo by bolo treba urobiť! Ak sa nevyľúčia zásadné rozpory v legendách, neočakávajme pravdu a objektivitu o spoločnej histórii. Korekcia legiend nebýva populárna, dokonca sa považuje za neslušné skúmať ich pravdivosť. "*Legendu, že vzťahy medzi Štefánikom a T. G. Masarykom, ale najmä Dr. E. Benešom boli dobré, už málokto uznáva za pravdivú. Ak bol nejaký spor o Štefánikovi, história ho už rozhodla, alebo ešte rozhodne bez ohľadu na to, čo vytvorila legenda, alebo čo hovorili takí činitelia, ako boli jeho spolupracovníci Masaryk a Beneš, ktorí si pevne sadli - jeden na prezidentský stolec a druhý na kreslo ministra zahraničných vecí, dali sa oslavovať ako osloboditelia a na Štefánika sa dívali ako na pastorka, s ktorým si nevedeli rady. Voči svojmu spolubojovníkovi sa nezachovali veľkodušne, spravodlivo a slušne.*" (Pokračovanie na 11. strane)

(Dokončenie zo 4. strany)

Postoj voči Štefánikovi mal svoju obdobu aj v 2. a 3. čas. zahraničnom odboji", napísal Dr. Lettrich v exile r. 1961, vo svojej odpovedi Ivanovi Herbenovi. Dr. František Černý, ktorý bol po roku 1918 v diplomatických službách, počas druhej svetovej vojny bol v Londýne, v rokoch 1947 - leto 1948 veľvyslancom v Budapešti a v roku 1949 emigroval a angažoval sa v exilových organizáciách, napísal Lettrichovi z New Yorku dňa 19. 6. 1961: "V květnu 1919 jsem pracoval na francouzském vyslanectví v Praze jako secretaire-interprete a dobře si pamatuji, jak francouzský vyslanec Clement-Simon odjížděl na Štefánikův pohřeb ve zvláštním vlaku vypraveném československou vládou.

Již tehdy se šeptalo po Praze, že Štefánkovo neštěstí přišlo Benešovi vhod. První starost Benešova pak byla vyzvednout archivy Štefánikovy a proto vyslal za tím účelem zvláštní posly do

Říma. Pátrání po archivech tedy byla osobní vlastnost Benešova." Prečo nebol v tom vlaku aj prezident Masaryk?

Je nesporné, že najväčší záujem na odstránení Štefánika nemal T.G. Masaryk, ale Dr. Eduard Beneš. K závažným sporom medzi Štefánikom a Benešom došlo napríklad v otázke postavenia Slovenska v republike a o zastúpení Slovákov na mierovej konferencii. Na s. 31-32 tejto knihy je zmienka o ďalšom spore medzi Benešom a Štefánikom, ktorý skončil prudkou scénou v prítomnosti iných ľudí a nadávkou, že Beneš je nečestný človek. Beneš informoval o spore Masaryka bez uvedenia pravého dôvodu sporu. Informoval aj Markoviča a iných, s ktorými počítal ako s potenciálnymi spojencami. Pri spore boli svedkovia, takže vieme, že išlo o údajnú Benešovu spreneveru veľkej sumy peňazí. Jeden zo svedkov, známy cestovateľ a botanik A.V. Frič, opísal príhodu v brožúre Zločinec číslo jedna. Beneš to označil za nepravdivé ohováranie a tvrdil, že bude Friča žalovať. Existuje však dokument v pozostalosti Hany Benešovej, ktorý nedal Beneš z pochopiteľného dôvodu do archívu ministerstva zahraničia, ale ukryl ho doma. Napísal ho na hlavičkovom papieri Spoločnosti národov v Ženeve 9. 12. 1920 Benešov zamestnanec Babka Strimplovi, (v tom čase Benešovmu tajomníkovi), "*aby nechal proběhnout v Čase, Českém Slovu po př. Tribuně v nejbližší době zprávu, že ministr Beneš bude žalovati Friče pro křivé svědectví. Zpráva ta musila by však býti stilisována tak, aby nebylo patrnó, že je z Ministerstva zahraničních věcí, ale že se to redakce dovídá*". Beneš samozrejme Friča nežaloval.

Viac detailov o hádke Štefánika s Benešom sa objavovalo v krajanskej tlači Čechov a Slovákov v Kanade a na internete. Jednu verziu uvádza aj český Magazín 200 záhad, č. 9/2005. V českej publikácii Černá kniha minulosti autori knihy Zbyněk Ludvík a Václav Bureš sa v jednej kapitole venujú svedectvám a dokumentom o generálovi Dr. Milanovi Rastislavovi Štefánikovi (www.zludvik.de). V tejto kapitole je príhoda, ako ju vo väzení vyrozprával MUDr. Rudolf Maxa, bývalý stomatológ z Paríža, priateľ majora Šebu. Na schôdzi konanej vo Švajčiarsku za prítomnosti ďalších predstaviteľov odboja, žiadal Štefánik od Beneša vysvetlenie, kam sa podela väčšina peňazí zo zbierky od amerických Čechov a Slovákov na financovanie zahraničného odboja. Masaryk zveril časť zbierky do rúk Beneša a práve od neho Štefánik očakával vyúčtovanie. Beneš však nebol ochotný podať vysvetlenie a všemožne sa vykrúcal. Nato major Šeba vybral z tašky francúzsky denník Petit Parisien a prečítal článok, že Dr. Beneš, zvaný le roi de roulette (kráľ rulety), prehral v Monte Carlo nesmierne sumy peňazí. "To je provokace", kričal Beneš, "někdo mne chce kompromitovat manipulovanou lží". Rozhorčený Štefánik na to zareagoval: "Sme v cudzej krajine, tu sa hádať nebudeme. Vyjasníme si to pred Národným súdom za prítomnosti Dr. Masaryka". Major Šeba na konci schôdze v užšom kruhu poznamenal: "Priatelja, to je zatiaľ len začiatok... Defraudácia je kriminalita a Dr. Beneš od tejto chvíle nebude spať, len kuť pikle, ako sa zbaviť súdneho pojednávania". (V tomto príbehu sa niekedy uvádza meno major Štafl namiesto Šeba. To je zrejme zámena spôsobená ústnym podaním. Štafl nikdy nebol majorom a z Ruska sa vrátil až v roku 1920. Major Šeba často cestoval vlakom do Švajčiarska a k Benešovi do Paríža a iste sa neraz zastaví! v kasíne v Monte Carlo podobne ako Beneš a iní účastníci mierovej konferencie).

Benešovi záležalo, aby sa Štefánik nevrátil do vlasti. K majorovi Šebovi sa už v roku 1918 dostali informácie o intrigách, ktoré sa neobmedzovali len na ohováranie Štefánika medzi politikmi, pričom jeho autorstvo sa pripisovalo Benešovi, ale hovorilo sa aj o príprave atentátu, ktorý sa mal odohrať vo vlaku. Keď sa Štefánik rozhodol pre lietadlo, naskytna sa nová príležitosť. Dôstojník čs. légii v Taliansku gen. Č. Gibiš sa vraj dozvedel od majora Šebu dôvernú informáciu o chystanom zámere zostreliť lietadlo Caproni, a 4. mája 1919 včas ráno sa vraj ponáhlal na letisko Campoformido v Udine varovať Štefánika, ale prišiel neskoro, lietadlo už odštartovalo (Nedělní hlasatel -

české krajanské noviny, Vancouver, 26.5.1996). Beneš sa r. 1925 postaralo to, aby bol generál Gibiš prepustený z armády. Tieto často uvádzané tvrdenia svedkov nie sú síce spoľahlivo zdokumentované, ale nemáme dôvodu neveriť im.

Otázka osudu peňazí amerických krajanov ostala nevyriešená i po Štefánikovej smrti. Ešte v roku 1932 na problém znovu upozornil organizátor zbierky a istý čas Masarykov spolupracovník Karel Pergler, ktorý medzitým zastával funkcie veľvyslanca v USA a v Japonsku a neskoršie bol zvolený za poslanca čs. parlamentu. Ako poslanec, požiadal v parlamente o vyšetrenie, ako nadobudli vládni predstavitelia (vrátane Beneša) majetok. Také vyšetovanie by mohlo viesť k prekvapujúcim odhaleniam, to sa nsmelo pripustiť. Behom 48 hodín sa zistilo, že Pergler mal americké občianstvo, na základe čoho sa pričínil E. Beneš a prezident Masaryk, že bol volebným súdom zbavený mandátu a vyhostený z ČSR.

Do Benešovej aféry s peniazmi zapadá aj svedectvo pani Margaret Šebovej, manželky synovca majora Šebu, žijúcej teraz v Austrálii. Kúpila si knihu Kauza Štefánik cez internet a napísala mi isté podrobnosti o osudoch majora Šebu. Pani Šebová píše: "S penzionovaným Janom Šebom, strýkom mojho chlapca Miloša, som sa stretla na rodinnej večeri v K. Varoch koncom roku 1948, a rada by som očistila jeho meno. Keď som sa zmienila, že som poznala Milanovu rodinu, starý pán s emóciami prejavoval svoj zármutok nad jeho tragickou smrťou. On sám bol zatrpknutý, že ho odpratali z cesty a poslali ako vyslanca za hranice najprv do Hamburgu, potom do Rumunska, Juhoslávie a do Šanghaja. Zneužívali ho v propagande proti Štefánikovi a nikdy nemal možnosť vysloviť svoj názor. Verte, že major Šeba nespolupracoval na tom hroznom zločine". Majora Šebu často ohovárali na najvyšších miestach a pokúšali sa zainteresovať ho do nečestného prevodu peňazí (prípady Hlaváček a Beneš, na s. 170 a 194). Terajšia pani Margaret Šebová žila počas druhej svetovej vojny v Spišskej Novej Vsi v susedstve Dr. Ladislava Štefánika, Milanovho brata. Ako gymnazistka navštevovala jeho manželku. Roku 1944 pred povstaním prišiel škpt. Paľko Štefánik, jej syn a Milanov synovec, na zdravotnú dovolenku z východného frontu ako dôstojník slovenskej armády so zranenou rukou na páske. Mal šťastie, že unikol zajatiu, keď prišli sovietsky vojaci. Margareta Šebová pracovala vtedy na obecnom úrade v Spišskej Novej Vsi. Po obnovení ČSR zažila prenasledovanie podľa Benešových reštitučných dekrétov, po rodinnej tragédii navždy opustila Spišskú Novú Ves a žila v Karlových Varoch až do r. 1950. Pár týždňov po jej stretnutí s rodinou starého Jana Šebu sa rozpútala honba po všetkých členoch Šebovej rodiny. Miloš, Margaretin budúci manžel utiekol včas do Nemecka, ju zavreli, že to neohlásila, Šebov syn MUDr. Jirka Šeba, po policajnom vypočúvaní náhle cez noc umrel (zdravý, asi 35-ročný). Jeho brat Honza, riaditeľ podniku Bohemia Moser, krátko na to nešťastne zahynul pri autohavárii cestou do Prahy (šofér ostal nezranený) a Milica, jeho dcéra včas opustila ČSR po februári 1948. Aj Margareta sa dostala do Nemecka a vydala sa za Mirka Šebu. Janovi Šebovi skonfiškovali celý majetok, zomrel ako zlomený starý muž r. 1953 vo veku 67 rokov.

Verziu samovraždy generála Štefánika oživil roku 2002 Dušan Kováč v knihe "Štefánik a Janin", v ktorej cituje list generála Janina z 28.11.1932. Nepresne a zámerne voľne z neho prekladá niektoré časti, napríklad: Štefánik bol znechutený, "že Česko-Slovensko sklamlalo jeho očakávanie..." preložil Kováč, "... že očakávania Československa sa nesplnili...", čím dal vete iný zmysel, alebo "J'ai l' absolue conviction qu'il s'est donné la mort" sa dá preložiť: "Som absolútne presvedčený, že si privodil smrť, ale D. Kováč to prekladá: "...že spáchal samovraždu". Iba pozorný čitateľ Kováčovej knihy si všimne, že vtedajšie Janinove názory o samovražde ovplyvnil sochár o. Španiel, keď prišiel do Francúzska za Janinom, aby urobil jeho bustu. Pritom mu vyprával túto historku: keď vraj prišiel do Bratislavy urobiť odliatky Štefánikovho tela, našiel v jednom z vreciek

jeho oblečenia obálku s jeho listom, ktorý bol očividne napísaný narychlo na celkom obyčajnom hrubom papieri a bol adresovaný jeho snúbenici. V ňom sa vraj niekoľkými slovami s ňou lúči, lebo sa už nevidia. Tomuto druhému listu, ktorého existencia nie je ničím dokázaná, venuje D. Kováč takú dôležitosť, akoby to bol dôkaz a venuje mu vo svojej knihe 6 strán (s. 52 - 58 knihy *Štefánik a Janin*). Obsah listu necituje. Prečo sa nikto iný o takom významnom liste nezmenil? Kováč uvádza, že o ňom vedeli Masaryk i Beneš. Museli o ňom vedieť osoby, v okruhu ktorých vznikol nápad na ovplyvnenie Janinových názorov. Považovali to za dôležité, lebo on predstavoval najväčšie riziko, že by vo Francúzsku vypátral, ako to vlastne bolo s haváriou lietadla. Generálovi Janinovi bolo dovolené po návrate z Ruska navštíviť Prahu len na pár dní, (s.238-239). Janin bol naprosto čestný človek a naivne veril, že podobne sa správajú iní, najmä Masaryk a Beneš, ale aj sochár O. Španiel. (O Španielovom charaktere si mažeme urobiť predstavu napr. z hlásenia na s. 98 tejto knihy, ktoré poslal kancelárii prezidenta Masaryka 25.5.1927).

Ale držme sa faktov:

- neexistuje iný dokaz o existencii druhého Štefánikovho listu, adresovaného jeho snúbenici, okrem zmienky v liste gen. Janina. (Ak by bol list existoval, skôr by dokazoval bezvýchodnosť situácie posádky kvôli streľbe).

- Beneš musel chápať slabiny celej príhody o Štefánikovom druhom liste snúbenici, preto neuložil Janinov list do archívu, ponechal si ho doma až do smrti. Dnes sa nachádza v pozostalosti po pani Benešovej v archíve pražského múzea. (Stálo by za to zistiť či existuje niekde Janinova busta urobená O. Španielom). Aby v archíve nechýbal Janinov list, vyžiadal Beneš onedlho od generála Janina nový list na tému Štefánikovej smrti. Janin ho napísal 1. 9. 1934, t.j. skoro o dva roky neskôršie než Kováčom citovaný list z 28.11.1932, a tento je už uložený v Benešovom archíve, fond EB I, Karton 253 (1916-1934), signatúra R 177/12, a začína takto: "Prikladám stránky o Štefánikovi, o ktorých som vám hovoril. Má to byť pripravené pre prípad potreby (Ce sera ainsi prêt pour le cas de besoin...), ale dúfajme, že taká potreba nenastane. V tom prípade bude spať v čs. archívoch..." (Už tam nie je historica, ktorú mu povedal O. Španiel, ani to, že list by mal byť utajený do roku 2000 ako v prvom liste). V prílohe je 9 strán rukopisu, s titulom "La mort de Štefánik". Janin sa o svojom názore na samovraždu už nezmieňuje jednoznačne. ("Môj názor osciloval medzi názorom, ktorý som si urobil predtým a medzi podnetmi, ktoré som dostával". Dodáva však: "Ale existuje otázka v ktorej som názor nikdy nemenil - či Štefánik zahynul nehodou alebo či spáchal samovraždu, moja úcta a moja náklonnosť k nemu sa nezmenšila.") Kováčovo "objavu" sa chytila česká i slovenská tlač (Lidové noviny, koncom r. 2003 od Pavla Kosátika "Štefánik obtížný zakladatel", TV OKO, článok od Mirky Kernovej "MRŠ, milovaný a zatracovaný". Denník SME uverejnil 4. 5. 2007 článok o smrti MRŠ, v ktorom je aj táto vymyslená verzia: Janin predpokladal, že Štefánik z lietadla chcel vyskočiť a talianski spojovníci sa mu v tom snažili zabrániť. Došlo k nejakej šarvátke, lietadlo sa stalo nezvládnuteľným a havarovalo). Takéto vymyslené verzie vyhovujú "československy orientovaným" publicistom.

Niektorí historici sa vyhýbali argumentácii s knihou Kauza Štefánik s výhovorkou, že ju napísal nekonvenčne neodborník - nehistorik. Kniha nebola napísaná pre historikov, ktorí mali, či mohli mať prístup k historickým materiálom, a mohli a môžu si v nich i dnes fakty overiť, bola napísaná pre občanov, ktorým historická veda pravdivé údaje utajovala. Historické vzdelanie nenabáda historikov, aby riešili záhady tak, ako by ich riešil detektív. Práve taký postup by sa mal voliť pre rozlúštenie Štefánikovej havárie. Snahou detektíva je nájsť a usvedčiť páchatel'a. Ktorý s profesionálnych historikov zisťoval fakty týkajúce sa havárie a vykonal všetko, čo bolo potrebné k jasnému záveru, vhodnému na zverejnenie? 88 rokov žije oficiálna, faktom odporujúca verzia o nešťastnej havárii. Vymýšľajú sa aj iné, neopodstatnené verzie. V archívoch existuje mnoho

dôkazov v podobe dokumentov, ktoré sa nikto z historikov za tie roky neunúval analyzovať. Pokiaľ sa o objasnenie pokúšali publicisti, ti nemali spravidla ani prístup, ani prostriedky a čas k podrobnému štúdiu vhodných dokumentov. (Napríklad záslužná práca M. Vároša a iných.) Boli odkázaní na dokumenty, ktoré označujú dnes historici za nespoľahlivé. Priamych a nepriamych dôkazov bolo dost, ale historici ktorým sa dnes kniha nepáči, si ich ani nevšimli, nieto aby ich hľadali. Ignorujú ich. Existovali očití svedkovia, existovali takí, čo vedeli viac, ale predčasne zahynuli. Keď je priamych dôkazov málo, treba sa opierať aj o nepriame dôkazy. Tie, ak sú posudzované izolovane, neznamenajú viac ako možnosť alebo pravdepodobnosť. Ak poznáme obsah súhrnu všetkých dostupných dôkazov, nepriame dôkazy nadobúdajú význam pre dokazovanie. Podľa všeobecných zákonov logiky si môže vyšetrovateľ utvoriť odôvodnené predpoklady o faktoch či javoch a o ich pravdepodobnom vysvetlení. To ho usmerňuje pri zhromažďovaní, skúmaní a hodnotení dôkazov a pri formulovaní verzie alebo hypotézy. Môže pracovať s viacerými všeobecnými alebo čiastkovými verziami, podľa toho, či sa týkajú celej udalosti alebo jednotlivých faktov. Toto zdôrazňujem, lebo niektorí kritici a recenzenti knihy akoby nevedeli, alebo zabúdali čo je hypotéza alebo verzia, keď klasifikujú niektoré citáty z dokumentov ako dôkazy. Keď poukazujem na isté skutočnosti a interpretujem ich v súlade s pracovnou verzou a v súlade s inými skutočnosťami, argumentujú, že existujú aj iné možné vysvetlenia. Iste existujú, ale to nevyvracia možnosť správnosti použitej interpretácie v náväznosti na iné skutočnosti. Všetko musí do seba zapadať. Proti mojej verzii stojí niekoľko oficiálnych verzií, ktoré sa nedajú dokázať, ba dajú sa pomerne ľahko vyvrátiť na základe známych skutočností, a napriek tomu sa znovu rok čo rok objavujú v tlači. Keď uvádzam na podporu mojej hypotézy skutočnosti, ktoré do nej zapadajú, netvrdím, že sú to dôkazy. Hypotéza sa nedokazuje, dá sa však vyvrátiť poukázaním na skutočnosti, ktoré do nej nezapadajú. Také skutočnosti doteraz nikto z kritikov neprezentoval.

EMIL KAROL KAUTSKÝ

Kultúra, ročník XI, č.5, s.4, s.11

Kultúra, vydáva Factum bonnum, s.r.o. . Šéfredaktor Teodor križka. Redakcia: Sološnicka 41, 841 Bratislava, Tel./fax: +421264512338, email: redakcia@kultura-fb.sk

***S hlubokym zármutkom
oznamujeme vsem prateľum a známym,
ze nas nahle opustil nas drahy tatínek
Ing. Emil Karol Kautsky,
ve veku 82 let.***

Cest jeho pamatce.

Za smutne pozustale, Eva Zemlicka

Sydney, Australia 1/5/2009

*Friday, 13th March
Sydney, Coogee beach*